

RAZLIKE I SLIČNOSTI IZMEĐU NADARENOSTI I TALENTIRANOSTI

Nedžad OSMIĆ

Sažetak

Učenici sa iznadprosječnim sposobnostima tj. darovita/ talentirana djeca spadaju u kategoriju djece sa posebnim potrebama. Zavisno od poimanja i definiranja pojmova darovitost/talentiranost u populaciji se nalazi od 1-1.5% do 15-20% darovite/talentirane djece.

U znanstvenom svijetu postoji 140 definicija darovitosti. Ovako razučeno definiranje proizilazi iz različitog shvatanja i poimanja termina *nadarenost* i *talenat*. Većina teoretičara pojmove darovitost i talentiranost smatraju sinonimima. Neki teoretičari ih ipak razlikuju ukazujući na činjenice po kojima ih pokušavaju razlikovati. U radu su prezentovane brojne definicije koje daju mnogobrojne i različite odgovore na pitanje „Šta je to nadarenost?“. Zavisno od uvjeta koji se uzimaju u razmatranje (vrijeme javljanja, karakteristike ponašanja, vrsta ponašanja), nadarenost/talenat se različito definira i te definicije su usmjerene na: osobine darovitih, kognitivne modele darovitosti, postignuće, psihosocijalne činitelje.

Na osnovu navedenih mišljenja i shvatanja u radu su navedene sličnosti i razlike koje proizilaze iz analiziranih definicija nadarenosti i talenta.

Ključne riječi: djeca sa posebnim potrebama, darovitost/ nadarenost, talentiranost, sličnosti, razlike

Uvod

Djeca se razlikuju po svojim psihofizičkim osobinama. Većinu učenika u školskoj populaciji čine učenici prosječnih sposobnosti. No, pored njih u razredu se često nalaze oni učenici čije su sposobnosti niže od prosječnih, kao i oni koji su iznadprosječni po svojim sposobnostima, tj. nadareni/talentirani učenici.

I jedna i druga kategorija učenika spadaju u kategoriju učenika sa posebnim potrebama. U ovom radu ćemo se baviti nadarenim odnosno talentiranim učenicima, odnosno sličnostima i razlikama između nadarenih i talentiranih učenika.

Napomenuo bih da postoje dvojbe oko poimanja termina *darovitost* i *talent* (talentiranost). Većina teoretičara ih smatraju sinonimima, dok ih neki teoretičari razlikuju. Općenito uzevši, postoje i dvojbe oko shvatanja samih termina pa je, kako ćemo to vidjeti kroz definicije, poimanje same darovitosti odnosno talenta (talentiranosti) različito shvatano.

Prema procjenama, u populaciji se nalazi 1-1.5% darovitih pojedinaca (Terman, 1925), odnosno zavisno od definicije i poimanja pojma darovitosti odnosno talentiranosti procenat darovitih u populaciji se znatno mijenja, pa Renzulli (1984) govori o 15-20% darovitih pojedinaca unutar populacije.

Poimanje i definicija darovitosti

U znanstvenom svijetu se koristi oko 140 različitih definicija darovitosti.¹ Ovo ukazuje da ne postoji jedan tačan odgovor na pitanje «šta je darovitost», već da postoje mnogobrojni i različiti odgovori zavisno od toga koje uvjete uzimaju u razmatranje kada pokušavaju definisati darovitost. Neki u razmatranje uzimaju *vrijeme njenog javljanja* (darovito dijete - odrasli stvaralac), neki opet *karakteristike ponašanja ili predviđanje budućeg ponašanja* (stvaralaštvo – potencijalna darovitost), dok drugi razmatraju *vrstu ponašanja* (opće sposobnosti – specifične sposobnosti), itd.

Kao što smo napomenuli, definicije darovitosti su brojne i usmjerene su na različite aspekte tog pojma. Te definicije su usmjerene na:²

- osobine darovitih
- kognitivne modele darovitosti
- postignuće
- psihosocijalne činitelje

1. Definicija darovitosti usmjerene na osobine darovitih tj. darovitost kao visoka opća intelektualna sposobnost

Ovo je najpoznatija i dugo vremena najutjecajnija definicija darovitosti koja je proizašla kao rezultat longitudinalnog istraživanja američkog psihologa Loiusa Termana koji je pratio napredovanje 1450 najbolje djece po rezultatima testa inteligencije (1 % od ukupno testiranih) u dobi između 7 i 15 godina. Terman i njegovi saradnici su analizirali veliki broj podataka o obrazovnom i profesionalnom dostignuću, produktivnosti i općoj životnoj prilagodbi ove darovite djece do njihove zrele dobi.

Ovo najstarije i najrasprostranjenije shvatanje pojma darovitosti proizilazi iz *psihometrijske definicije inteligencije*, gdje je proizišla mogućnost mjerenja inteligencije, a na osnovu opažanja da se ljudska sposobnost snalaženja u različitim tipovima problema raspoređuje prema zvonolikoj krivulji (najviše ima prosječno uspješnih, a podjednak broj ispodprosječnih i iznadprosječnih pojedinaca). Sposobnost snalaženja je moguće mjeriti brojem riješenih zadataka u testu i izraziti kao koeficijent inteligencije (IQ – odnos mentalne i kronološke dobi).

IQ prosječnog pojedinca je 100, a prema psihometrijskoj definiciji inteligencije daroviti pojedinci su oni koji u testu inteligencije postižu iznadprosječan rezultat tj. 2.5 % pojedinaca iz ukupne populacije. Darovitim se smatraju oni pojedinci koji imaju IQ 130 ili veći. Sposobnosti koje se mjere ovim testovima inteligencije su: snalaženje u novim situacijama, baratanje sa apstraktnim pojmovima i odnosima i apstraktnim simbolima. Ove sposobnosti omogućavaju pojedincu da uči ubrzano i sa razumijevanjem.

Prema ovoj definiciji, među darovite se ubrajaju prije svega oni pojedinci koji posjeduju izražene kognitivne vještine: verbalne sposobnosti i sposobnosti zaključivanja.³ Postoji sedam različitih inteligencija ili specifičnih sposobnosti:

- Logičko–matematička (upotreba i prosuđivanje apstraktnih odnosa)
- Lingvistička (govorni glasovi, gramatika, semantika, upotreba jezika u različitim okruženjima)
- Vizualno–spacijalna (sposobnost uočavanja vidnih i prostornih informacija, mogućnost njihove preobrazbe i oblikovanja i mogućnost vidnog zamišljanja bez pomoći vanjskih vidnih podražaja)
- Tjelesno–kinestetička (upotreba svih ili nekih dijelova tijela, kontrola finih i složenih motoričkih pokreta i sposobnost rukovanja predmetima)

1 Veselinović, Zvezdana, prof., „Darovitost“, www.roda.hr/tekstovi.php?TekstID=7&Tekst2ID=&Show=2420

2 Vizek – Vidović, V., Rijavec, M., Vlahović – Štetić, V. i Miljković, D., *Psihologija obrazovanja*. IEP, Zagreb, 2003., str. 127.

3 Andriholović, Vlado i Čudina-Obradović, Mira, *Psihologija učenja i nastave*, Školska knjiga, d.d., IV dopunjeno izdanje, Zagreb, 1996. str. 203.

- Muzička (stvaranje, prenos i razumijevanje značenja zvukova)
- Interpersonalna (prepoznavanje osjećaja, vjerovanja i namjera drugih)
- Intrapersonalna (proces koji omogućavaju razlikovanje vlastitih osjećaja)

2. Definicija darovitosti usmjerena na kognitivne modele

Darovitost se istražuje proučavanjem razlika u kognitivnom funkcioniranju darovitih i prosječnih (procesiranje informacija, pamćenje, rješavanje problema, kognitivne strategije te metakognicija).

Postavljanjem pitanja *zbog čega* neki pojedinci postižu bolje rezultate u testu ili se bolje snalaze u problemskim situacijama, došlo se do odgovora da oni bolje upravljaju svojim misaonim procesima. To *kvalitetnije upravljanje* (planiranje, odlučivanje i kontroliranje) posljedica je njihove veće i kvalitetnije metakognicije (spoznaje vlastitih procesa spoznavanja), koja proizilazi iz široke, bogate i produbljene baze znanja.

Prema ovom shvatanju darovitosti daroviti pojedinac bio bi onaj kome visoke sposobnosti i velika motivacija omogućuju nastanak kvalitetne, elastične opće i specifične baze znanja, čiji se elementi u određenom trenutku mogu upotrijebiti na nov, kreativan način.⁴

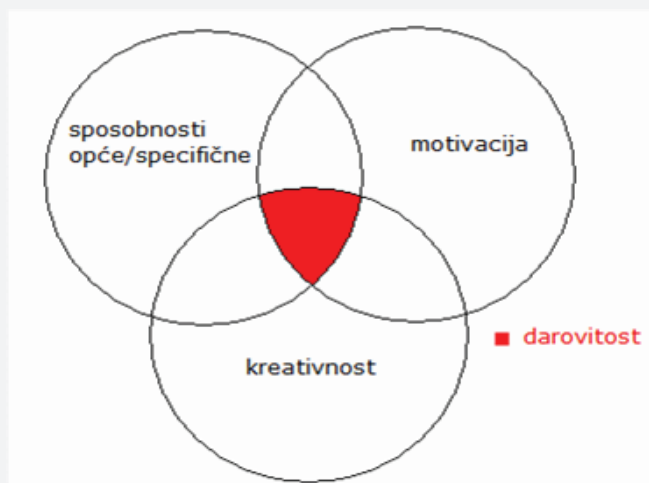
3. Definicija darovitosti usmjerene na postignuće

Ovom definicijom darovitost se poima kao interakcija triju osnovnih skupina ljudskih osobina i to: iznadprosječne opće i/ili specifične sposobnosti, visoke usmjerenosti na zadatak i visokog stupnja kreativnosti (Renzulli, 1978). Daroviti pojedinci posjeduju kombinaciju ovih triju osobina i mogu je primijeniti u nekom vrijednom području ljudskog djelovanja. Nadarenost/darovitost je svojevrsan sklop osobina na osnovu kojih je pojedinac u jednome ili više područja ljudske djelatnosti sposoban trajno postizati izrazito visok natprosječan rezultat (Koren, 1989).

Do ove definicije se došlo poimanjem da darovitost uključuje ne samo produktivnost, nego istovremeno i kreativnost. Naime, uočeno je da iznimne rezultate ne daju oni daroviti pojedinci koji nisu produktivni, ali ni oni čija produkcija u sebi ne sadrži nešto novo, originalno.

Prema ovoj definiciji darovitosti daroviti pojedinci su oni koji posjeduju svojevrsan sklop osobina (sposobnost, motivacija, kreativnost) koje mu omogućavaju da postigne izrazito natprosječan rezultat u nekoj domeni ljudske djelatnosti koji se može prepoznati kao nov i originalan doprinos u toj oblasti. Dakle, darovita djeca su ona koja pokazuju postignuće ili potencijalnu sposobnost za postignuće produktivno–kreativnog rezultata u nekom području.

Slika 1. Renzulli (1986) – troprstenasta teorija darovitosti

Definicija darovitosti usmjerene na psihosocijalne činioce

Ovdje govorimo o definiciji *višestruke darovitosti*, za čiju afirmaciju je važan sistemski pristup. Naime, činitelji darovitosti (inteligencija, kreativnost, specifične sposobnosti), zatim osobine ličnosti (motivacija za znanjem i postignućem, mogućnost kontrole mišljenja) i karakteristike okoline zajedno djeluju na postignuće u nekom vrijednom području ljudske aktivnosti.

Prema ovoj definiciji darovita ili talentirana djeca su ona koja su od stručne osobe prepoznata i identificirana kao naročito sposobna za velika postignuća.

To su ona djeca koja pokazuju postignuće ili potencijalnu sposobnost u sljedećim područjima (pojedinačno ili u kombinaciji):

- opća intelektualna sposobnost
- specifične akademske, školske sposobnosti
- kreativne sposobnosti
- sposobnosti vođenja i rukovođenja
- umjetničke sposobnosti
- psihomotorne sposobnosti

U *Pedagoškoj enciklopediji* stoji da je *darovitost mnogostrana, raznovrsna i povezana sa celokupnom ličnošću deteta, može postojati u različitom stepenu i kvalitetu i pod dejstvom stimulativnih uslova moguće ju je kontinuirano razvijati*.⁵

⁴ Nenad Lazarić „Darovitost“, www.udruga-roditelja-darovite-djece.hr/Darovitost.htm

⁵ Radoš, Ksenija, dr., *Pedagoška enciklopedija*, 1 knjiga, GZH, Zagreb, 1989., str. 92.

Da bi mogla realizirati svoje mogućnosti i ostvariti maksimalan doprinos za sebe i društvo u cjelini, ta djeca imaju potrebu za različitim školskim programima u odnosu na prosječnu djecu i obrazovnim uslugama koje znatno prevazilaze ono što omogućuje redovni školski program.

Poimanje i definicija talentiranosti

Napomenuo sam da većina teoretičara ne pravi razliku između termina *nadarenost* i *talentiranost* i smatraju ih sinonimima. Iz navedenih definicija pojma darovitosti uočljivo je da se ovaj termin različito određuje i poima. Tako različito shvatanje i poimanje ovog termina uzrokuje da oni teoretičari koji prave razliku između darovitosti i talenta (talentiranosti), termin *talentiranost* također različito shvataju i definiraju.

Navest ćemo nekoliko definicija po kojima ćemo vidjeti na koji način neki teoretičari razlikuju talentiranost od nadarenosti.

U *Rječniku stranih riječi* talent se definira kao **prirodni dar, darovitost koja se vježbom može razviti u sposobnost lakog, sigurnog i dobrog obavljanja poslova u nekom području, bez postojanja stvaralačke snage genija**.⁶

Tomislav Grgin u svom udžbeniku *Edukacijska psihologija* smatra da su **daroviti oni đaci koji se ističu ili svojim vrlo visokim stupnjem općega intelektualnoga razvoja ili pak izrazitim razvojem samo određene sposobnosti koje ih, u odnosu na ostale đake, čine znatno naprednijim**. U prvom slučaju, tvrdi Grgin, radi se o đacima koji dostižu visoke natprosječne rezultate učenja u gotovo svim školskim predmetima, dok se u drugom slučaju misli na one đake koji svoju darovitost iskazuju u samo nekim edukacijskim područjima (talenti).⁷

Slično prethodnoj definiciji kao daroviti učenici se definiraju oni **učenici iznadprosječnih sposobnosti u jednom (talentirani) ili više područja uključujući intelektualno, akademsko, kreativno ili psihomotoričko područje**,⁸ ukazujući da talenti posjeduju iznadprosječne sposobnosti u (samo) jednom području ljudske djelatnosti. U udžbeniku *Psihologija obrazovanja* autori (Vizek–Vidović i ostali) napominju da neki teoretičari razlikuju darovitost i talent, pa izraz talent koriste za specifične sposobnosti koje omogućuju uspjeh u posebnim područjima ljudske djelatnosti.⁹ Na sličan način se darovitost (talentiranost) definiše u *Pedagoškoj enciklopediji*, gdje se kaže da se **darovitom (talentovanom) decom takođe smatraju ona sa izuzetno razvijenim specijalnim sposobnostima kao što su: muzičke, likovne, dramske i sl.**¹⁰

U federalnoj definiciji darovitih i talentiranih studenata u Sjedinjenim Američkim Državama stoji da se **termini darovit i talentovan kada su korišteni u pogledu na studente, djecu ili mladež odnosi na studente, djecu i mladež koji posjeduju visok nivo sposobnosti u intelektualnim, kreativnim, umjetničkim ili rukovodnim oblastima ili u specifičnim akademskim područjima i koji zahtijevaju usluge i aktivnosti koje nisu uobičajeno obezbjeđene u školi da bi u potpunosti razvili te svoje sposobnosti**.¹¹

Jedan od rijetkih teoretičara koji jasno razlikuje ova dva termina i koji je razradio model diferencijacije nadarenosti i talenta jeste Fransoa Ganje (François Gagné). Suština njegovog modela jeste dihotomija između domena sposobnosti i oblasti izvedbi koje naziva **nadarenost** i **talentiranost**. Ključni element Ganjeovog modela jeste diferencijacija nadarenosti i talentiranosti, prema kome se prirodne sposobnosti (nadarenost) kroz razvojni proces na koji utiču brojni faktori razvijaju sistematski razvijene vještine (talenti).

Ganje smatra da se **nadarenost odnosi na posjedovanje i korištenje neuvježbanih i spontano izraženih prirodnih sposobnosti u barem jednom domenu sposobnosti, a talent na sistematski razvijene izvanredne sposobnosti (tj. vještine) i znanja u barem jednom polju ljudske aktivnosti**.¹² Razlikovanje ova dva termina, tvrdi Ganje, direktno je povezana sa postojanjem dva odvojena realiteta koja treba reprezentirati sa dvije posebne oznake. Iako se ova dva pojma odnose na ljudske sposobnosti, Ganje nalazi dokaze za njihovo razlikovanje u postojanju dva ekstremna pola razvoja ljudskih sposobnosti, odnosno u procesu transformacije prirodnih sposobnosti u sistematično razvijene vještine tipične za razna područja ljudske aktivnosti.

Po mišljenju Ganjea (1985) svaka talentovana ličnost je u isto vrijeme nadarena, dok svaka nadarena ličnost ne mora biti talentirana.¹³

6 Domović, Želimir, Anić, Šime i Klaić, Nikola, *Rječnik stranih riječi*, IKP EVRO, Beograd, 2001., str. 1379.

7 Grgin, Tomislav, *Edukacijska psihologija*. Naklada Slap, Jastrebarsko, 1997., str. 235.

8 file:///G:/Daroviti%20-%20Talentirani/559188.aspx.htm

9 Vizek – Vidović, V., Rijavec, M., Vlahović – Štetić, V. i Miljković, D. *Psihologija obrazovanja*, str. 127.

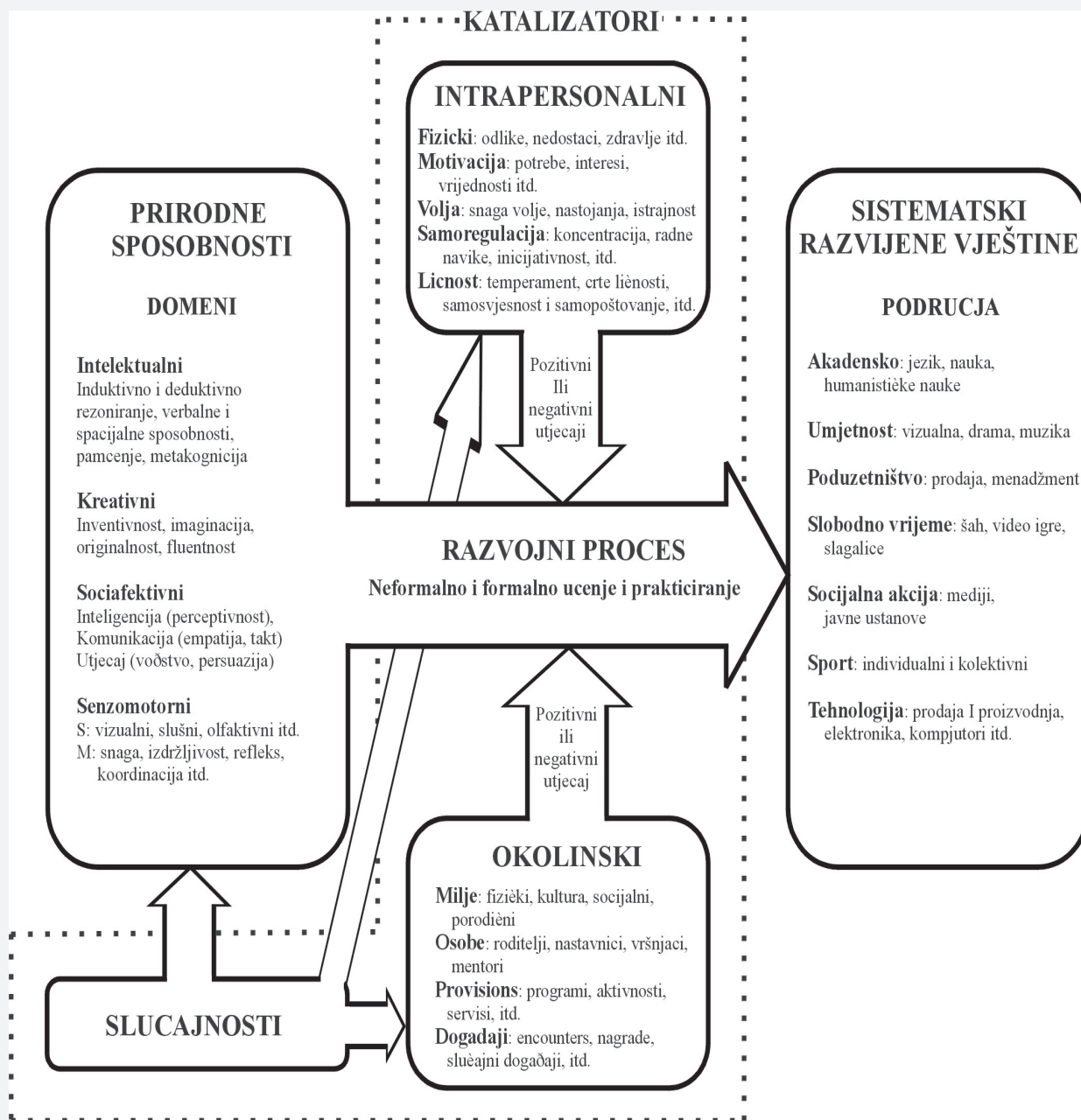
10 Radoš, Ksenija, dr., *Pedagoška enciklopedija*, str. 92.

11 Wikipedia, "Intellectual giftedness", <http://en.wikipedia.org/wiki/Gifted>

12 Gagné, F. (2000) Understanding the complex choreography of talent development through DMGT-based analysis, in: K. A. Heller, F. J. Mönks, R. J. Sternberg, & R. Subotnik (Eds) *International handbook for research on giftedness and talent* (2nd edn) (Oxford, Pergamon Press), str. 67

13 Mandić, Petar i Gajanović, Nedjeljka, *Psihologija u službi učenja i nastave*, Grafokomerc Tunjić, Lukavac, 1991., str. 195.

Slika 2. Gagneov model diferencijacije nadarenosti i talenta.

Sličnosti između darovitosti i talentiranosti

Činjenica da većina teoretičara smatra *darovitost* i *talent* (*talentiranost*) sinonimima ukazuje da između ova dva termina postoje brojne sličnosti. Prema Ganjeu, sličnosti koje postoje između ova dva pojma izvor su konfuzije kod profesionalaca, ali i u svakodnevnom jeziku.

Sličnosti ova dva pojma su, prema njemu, sljedeće:

- 1.) odnose se na ljudske sposobnosti,
- 2.) normativni su (odnose se na pojedince koji se razlikuju od norme tj. prosjeka), i
- 3.) odnose se na pojedince koji svojim ponašanjem odstupaju od uobičajenog.

Izvedene definicije ukazuju na sljedeće sličnosti ova dva termina:

- Daroviti i talentirani su u stvari pojedinci koji u odnosu na svoje vršnjake posjeduju iznadprosječne sposobnosti u nekom/nekim vrijednim područjima ljudske aktivnosti;

- U odnosu na ukupan broj populacije njih je od 2.5 do 5 % uključujući i talente¹⁴ (Tannenbaum), 10 % (Ganje) odnosno 15 do 20 % (Renzulli);
- Odlikuju se većim koeficijentom inteligencije – IQ od 130 ili veći;
- Brže uče i bolje razumiju područja svoga interesovanja;
- Imaju široku i produbljenu bazu znanja u području/područjima svoga interesovanja;
- U interesnim područjima su produktivniji i kreativniji od prosječnih učenika;
- Imaju potrebu za ubrzanijim učenjem i proširenim programima unutar područja svoga interesovanja;
- Ovisni su o sredini da bi razvili svoje sposobnosti i potencijale;
- Ako nisu prepoznati od sredine, teže se u nju uklapaju pa ih češće smatraju čudacima;

Razlike između nadarenosti i talentiranosti

S obzirom na mnogobrojnost i divergentnost definicija nadarenosti teško je uočiti i navesti razlike između nadarenosti i talenta i smatrati ih konzistentnim.

Ipak, uočljivo je da nadarenost ima širu upotrebu unutar kategorije djece sa posebnim potrebama, a da termin talent ima užu i znatno neodređenu ulogu unutar pojma nadarenosti odnosno darovitosti.

Razlika između ova dva termina ogleda se i u tome što se nadarenostu smatra iznadprosječna sposobnost u više polja, a talent visoko iznadprosječna sposobnost u jednom polju ljudske djelatnosti.

Možemo konstatirati da nadarenost podrazumijeva viši stupanj intelektualne sposobnosti jer podrazumijeva sposobnost u više područja ljudske djelatnosti, a talent bi u tom smislu definirali kao nižu intelektualnu sposobnost jer je fokusirana na samo jedno polje djelovanja.

Različito se ogleda i u tome što nadarenost, prema nekim autorima, obuhvata postojanje sposobnosti u opštim područjima ljudske djelatnosti, a talent definiraju kao specifične sposobnosti u posebnim područjima ljudske djelatnosti. Na osnovu višestruke definicije nadarenosti visoke intelektualne sposobnosti predstavljale bi osnovu opšte nadarenosti, a sposobnosti koje osiguravaju visoka postignuća u specifičnim područjima (umjetničkim, sportskim, socijalnim) bila bi osnova talenta odnosno specifične darovitosti.

Ganje definiše nadarenost kao posjedovanje i korištenje neuvježbanih i spontano izraženih prirodnih sposobnosti u barem jednom vrijednom području ljudske djelatnosti, a talent smatraju sistemski razvijenim izvanrednim sposobnostima tj. vještinama u barem jednom polju ljudske aktivnosti. Razlika po osnovu ove definicije bi bila da se sa talentiranim đacima ili osobama sistemski radilo na razvijanju njihovih sposobnosti pa bi se u ovom slučaju moglo govoriti o talentu kao manifestnoj darovitosti, dok bi nadarenost u smislu neuvježbanih i spontano izraženih prirodnih sposobnosti bila potencijalna nadarenost.

Prema Ganjeovom modelu diferencijacije nadarenosti i talenta, prirodne sposobnosti su one koje definiše kao nadarenost i tvrdi da ih tako možemo imenovati samo u slučaju kada je njihova manifestacija izražena. Dijeli ih na domene i to: *intelektualne* (induktivno i deduktivno rezoniranje, verbalne i spacijalne sposobnosti, pamćenje i metakogniciju), *kreativne* (inventivnost, imaginacija, originalnost, fluentnost), *socioafektivne* (inteligencija – perceptivnost, komunikacija – empatija, takt, uticaj – vodstvo, persuazija) i *senzomotorne* (senzorni – vizualni, slušni, olfaktivni itd; i motorni – snaga, izdržljivost, refleks, koordinacija itd.). Ove sposobnosti se obično manifestiraju u ranom djetinjstvu i tada ih je lakše prepoznati i otkriti.

Prema svom modelu, Ganje sistematski razvijene vještine imenuje talentom i imenuje područja u kojima se te vještine mogu razviti naglašavajući da ta područja mogu biti ekstremno različita i da je broj vještina ogroman. Ta područja su: *akademsko* (jezik, nauka, humanističke nauke), *umjetnost* (vizualna, drama, muzika), *poduzetništvo* (prodaja, menadžment), *slobodno vrijeme* (šah, video igre, slagalice), *socijalna akcija* (mediji, javne ustanove), *sport* (individualni i kolektivni) i *tehnologija* (prodaja i proizvodnja, elektronika, kompjuteri itd.). Prema njemu, svi pojedinci sa izraženim vještinama unutar njihovog zanimanja trebaju biti prepoznati kao talentirani.

Proces razvijanja talentiranosti je dio Ganjeovog modela koji se sastoji u transformaciji specifičnih prirodnih sposobnosti u vještine kojima se definišu kompetencije ili ekspernosti u određenom zanimanju. Ganje razlikuje četiri oblika razvojnih procesa, a to su: 1.) maturacija; 2.) neformalno učenje; 3.) formalno učenje izvan institucije; i 4.) formalno institucionalno učenje.

Pored navedenih elemenata Ganjeovog modela postoje faktori, tzv. katalizatori koji na razvoj nadarenosti (prirodnih sposobnosti) u talente (sistemski razvijene vještine) mogu uticati kao facilitatori ili inhibitori. Ti katalizatori su: *intrapersonalni*, *okolinski* i faktor *slučajnosti*. Prema već navedenom mišljenju Ganjea, a na ovaj način poimajući ove termine, svaka talentovana ličnost je nadarena dok svaka nadarena ličnost ne mora biti i talentovana.

¹⁴ Grgin, Tomislav, *Edukacijska psihologija*, str. 235.

Zaključak

Na kraju ovog rada možemo zaključiti da se nadarenost veoma različito definira od iznadprosječne inteligencije do posjedovanja različitih sposobnosti, bilo da se one definišu kao potencijalne ili kao manifestne. Zbog različitog definiranja nadarenosti i talent se različito definira i poima. Posebno bih naglasio da termin nadarenost ima širu upotrebu od termina talent, a da termin talent ima neodređenu ulogu u okviru nadarenosti, prema većini konsultovanih autora i teoretičara. Dok većina autora smatra nadarenost i talent (talentiranost) sinonimima, neki teoretičari ih ipak pokušavaju razlikovati. Te razlike polaze od toga da je talent sistemski izgrađena sposobnost ili vještina u nekom području, a nadarenost spontano izražena i neuvježbana sposobnost u jednom ili više područja ljudske djelatnosti koje se definišu kao vrijedne. Pokušavajući razlikovati ova dva termina neki teoretičari nadarenost poimaju kao posjedovanje sposobnosti u opštim područjima ljudske djelatnosti, a talent kao specifične sposobnosti u posebnim područjima ljudske djelatnosti. Zbog divergentnog tumačenja nadarenosti, ali i zbog mnogobrojnih sličnosti između nadarenosti i talenta, većina teoretičara ne prave nikavu razliku između ova dva pojma. Kroz ovaj rad sam ukazao na neke sličnosti među ovim terminima i pokušao ukazati na neke razlike, što je bilo znatno izazovnije uraditi.

LITERATURA

- 1) Andrić, Vlado i Čudina-Obradović, Mira, *Psihologija učenja i nastave*, Školska knjiga, d.d., IV dopunjeno izdanje, Zagreb, 1996.
- 2) Domović, Želimir, Anić, Šime i Klaić, Nikola, *Rječnik stranih riječi*, IKP EVRO, Beograd, 2001.
- 3) file:///G:/Daroviti%20-%20Talentirani/559188.aspx.htm
- 4) Gagné, F., Understanding the complex choreography of talent development through DMGT-based analysis, in: K. A. Heller, F. J. Mönks, R. J. Sternberg, & R. Subotnik (Eds) *International handbook for research on giftedness and talent* (2nd edn) (Oxford, Pergamon Press). 2000.
- 5) Grgin, Tomislav, *Edukacijska psihologija*, Naklada Slap, Jastrebarsko, 1997.
- 6) <http://en.wikipedia.org/wiki/Gifted>
- 7) Mandić, Petar i Gajanović, Nedjeljka, *Psihologija u službi učenja i nastave*, Grafokomerc Tunjić, Lukavac 1991.
- 8) Radoš, Ksenija, dr., *Pedagoška enciklopedija*, 1 knjiga, GZH, Zagreb, 1989.
- 9) Vizek – Vidović, V., Rijavec, M., Vlahović – Štetić, V. i Miljković, D. *Psihologija obrazovanja*, IEP, Zagreb, 2003.
- 10) www.roda.hr/tekstovi.php?TekstID=7&Tekst2ID=&Show=2420
- 11) www.udruga-roditeља-darovite-djece.hr/Darovitost.htm

Summary

الموجز

DIFFERENCES BETWEEN BEING GIFTED AND TALENTED

الاختلافات والتشابهات بين النبوغ والموهبة

Nedžad Osmić

أ. نجاد أوسمييتش

Students with above average abilities, in other words talented children fall into the category of children with special needs. Depending on the definition of terms gifted-talented, talented children make up between 1-1.5% and 15-20% of the population. In the scientific world, there are 140 definitions for being gifted. Such various ways of defining the term *gifted* comes from different understanding of the terms *gifted* and *talented*. Most of the theorists consider the terms gifted and talented to be synonyms. However, some of them make a distinction by pointing out the facts according to which they make a distinction between the two. This work presents many definitions which offer numerous and different answers to the question – "What does it mean to be gifted?". Depending on the conditions which are taken into consideration (response time, behavioural characteristics, behavioural types), being gifted/talented is defined differently and those definitions are directed at the characteristics of those who are gifted, cognitive models of being gifted, achievement, psychosocial factors. Based on the mentioned opinions and apprehensions, this work specifies the similarities and the differences which are derived from the analyzed definitions of being gifted and talented.

Key words: children with special needs, being gifted/talented, being talented, similarities, differences

ينتمي التلاميذ ذوو الإمكانات فوق المتوسطة. أي الأطفال الموهوبين إلى فئة الأطفال ذوي الاحتياجات الخاصة. وتتراوح نسبة الأطفال الموهوبين من 1,5% إلى 15-20%. وذلك بحسب المفاهيم والتعريفات المعطاة للموهبة.

يوجد في عالم المعرفة 140 تعريفا للموهبة. وينتج هذا التنوع في التعريفات عن التنوع في فهم مصطلحي الموهبة والنبوغ. ويعتبر بعض العلماء أن هذين المصطلحين مترادفين. بينما يفرق آخرون بينهما. ويشيرون إلى الحقائق التي تجعلهم يفرقون بينهما. يقدم هذا البحث تعريفات كثيرة تقدم إجابات كثيرة ومتنوعة على السؤال الآتي: «ما الموهبة؟». ويختلف تعريف الموهبة والنبوغ باختلاف الشروط التي تؤخذ بعين الاعتبار (موعد الظهور. سمات السلوك. أنواع السلوك). وترتكز هذه التعريفات على: خصائص الموهوبين. والأنماط المعرفية للموهبة. والإنجازات. والعوامل والمؤثرات النفسية والاجتماعية.

وبناء على الآراء والمفاهيم المذكورة. فقد ذكرنا في البحث أوجه الشبه والاختلاف التي تنجم عن تحليل تعريفات النبوغ والموهبة.

الكلمات الرئيسية: الأطفال ذوو الاحتياجات الخاصة. النبوغ. الموهبة. أوجه الشبه. أوجه الاختلاف.